

قرآن در نهج البلاغه

جلد اول

نویسنده: حامد ناصری

سرشناسه: ناصری، حامد، ۱۳۶۵ -

یادداشت: کتابنامه ص ۷۶

عنوان و نام پدیدآور: قرآن در نهج البلاغه/ نویسنده: حامد ناصری

موضوع: علمی-بنیادین (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - دیدگاه درباره قرآن

مشخصات نشر: کاشمر: انتشارات اب و آیینه، ۱۳۹۵

موضوع: علمی-بنیادین (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج البلاغه - جنبه‌های قرآنی

مشخصات ظاهری:

رده بندی کنگره: ۹۲۳۸BP - ۹۳۹۵ - ۲۰ ق/ع/

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۰۳۰۳۱

رده بندی دهوی: ۹۵۱۵۱۳۹۷

وضعیت فهرست نویسی: فبیبا

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۳۱۹۰۷

نام کتاب: قرآن در نهج البلاغه جلد اول

نویسنده: حامد ناصری

ناشر: اب و آیینه

ویراستاری و صفحه آرایی: حسن حسین زاده

طراح جلد: احمدنژاد عباس، علی یوسف پور

نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۶۴-۳۰۳

سال چاپ: ۹۵

چاپ:

قیمت:

تیراژ: ۱۰۰۰

مركز پخش خراسان رضوی - کاشمر: ابتدای خ فاطمیه، انتشارات اب و آیینه، تماس: ۹۱۵۱۳۳۷۶۳۱ -

موضوع	صفحه
بیش گفتار	۷
علی علیه سلام در لسان متفکران	۹
خطبه یک	
ویژگی های قرآن	۱۳
۱- بیان کننده حلال و حرام و واجب و مستحب	۱۶
۲- بیان کننده ناسخ و منسوخ	۱۸
۳- بیان کننده مباح و منکر	۲۱
۴- بیان کننده خاص و عام	۲۲
۵- بیان کننده بند ها و اندرزها	۲۳
۶- بیان کننده مطلق و مقید	۲۷
۷- بیان کننده محکم و متشابه	۲۷
۸- تفسیر مجمل و روشن کننده نکات غامض	۳۲
۹- بیان کننده واجبات	۳۵
۱۰- بیان کننده احکامی که در سنت نسخ آن آمده	۳۸
۱۱- بیان کننده سنت هایی که در قرآن ترک آن مجاز بوده	۳۹
۱۲- بیان کننده واجباتی که زمان محدود داشته است	۳۹
۱۳- بیان کننده گناهان بزرگ و کوچک	۴۰
۱۴- بیان کننده اعمالی که اندک آن مقبول است	۴۶
خطبه ۱۶	
چپ و راست گمراهی است	۴۷
خطبه ۱۸	
ظاهر و باطن در قرآن	۵۰
نمونه هایی از اعجاز علمی قرآن	۵۴

خطبه ۷۵

قرآن روتن کننده مهمات

خطبه ۸۳

قرآن حجت است

خطبه ۹۱

شأن حقیت خداوند بوسیله قرآن

انحرافات بشر در شناخت حقایق خداوند

خطبه ۱۱۰

مراحل مواجهه با قرآن

تعبیر به احسن الحدیث

خطبه ۱۲۵

لزوم تفسیر قرآن

ضرورت تفسیر قرآن

کتابشناسی

امروزه با توجه به گسترش فزاینده فرایندهای ارتباطات و وسایل مختلف اطلاع رسانی دیگر خبری از محدودیت جوامع در مرزهای جغرافیایی بسته نیست و انتقال علوم مختلف و نظریات گوناگون به اندازه یک کلیک کردن زمان می برد. بهترین مزیت اطلاع رسانی در باب انواع مختلف علوم، گسترش دامنه نقد و انتقاد و آزمون و اصلاح نظریه های مختلف است. بر کسی پوشیده نیست که مطالعه تطبیقی علوم به علاوه اینکه موجب رشد و بالندگی علوم می گردد باعث پخته شدن نظریات مختلف و رد نظریات ناقص و جانسین کردن آنان با نظریات کامل می شود.

علوم دینی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و دانشمندان و متفکران مکاتب گوناگون که به دور از تعصب و حمیت برهاند به بررسی نظریات مختلف اندیشمندان مکاتب دیگر می پردازند می توانند آنها را بررسی و در ریز مکتب انسان ساز را معرفی کنند و در این زمینه مکتبی موفق است که تفکرش تعالی بر سر باشد به تعصب و همش ارئه راهکار جهت رشد و پیشرفت انسان در ابعاد مختلف انسانی باشد. انسان را به طور کامل شناخته و او را محدود در مادیت و یا معنویت صرف نکرده باشد که هر گاه مکتبی نگاهش فقط مادیت صرف یا معنویت صرف باشد آن مکتب یک بعدی است و در ادامه راه و رساندن مریدانش به هدف هرگز موفق نخواهد بود و اندیشمندان آن مکتب بین قلم های خود را ترسو و عمر خویش را هدر خواهند داد و دست آخر جامعه را به انحطاط خواهند کشید.

نگاه یک مکتب به انسان باید بر اساس شناخت جامع و کامل آن مکتب به او به عنوان منظر اصلی این جهان در همه ابعاد زندگی او باشد و متفکرانی که در این مسیر پیرایه پیدا می کنند نیز با شناختی که این مکتب از انسان به آنها ارائه می دهد باید در صدد رفع موانع رسیدن انسان به نقطه اوج تعالی باشند تا بتواند گرهی از زندگانی بشریت باز کنند.

از آن جهت که مکاتب غیر الهی تنها یک بعد انسان را می بینند و فقط در همان بعد برنامه می ریزند و از ابعاد وجودی دیگر انسان غافل می شوند ضعف اصلیشان عدم قدرت شناخت انسان است هرگز نخواهند توانست سعادت بشر را تأمین کنند و اکنون که هزاران سال از عمر بشر بر روی این کره خاکی می گذرد و بشر در عصر های گوناگون مکاتب مختلف دینی را تجربه کرده است این را به وضوح درک کرده که جز مکتبی که پشتوانه الهی داشته و خواستگاهش منبع وحی الهی باشد هیچ کدام نمی توانند برای زندگی انسان برنامه ای کامل ارائه دهند و او را به قله سعادت و سربلندی برسانند.

ادیان الهی بر اساس قدرت درک بشریت مراحل مختلف تکامل خود را طی نمودند تا بدان جایی که حکم از آن مقدر شد که محمد بن عبد الله (صلی الله علیه و اله وسلم) آخرین فرستاده خدا شریعت و مکتب او به عنوان آخرین دین یعنی اسلام معرفی و کتاب او یعنی قرآن که رحمة الملق از جانب پروردگار جهانیان است به عنوان آخرین کتاب دستور العمل مادی و معنوی بشر قرار گیرد.

خداوند تبارک و تعالی در این کتاب الهی اسلام را به عنوان کامل ترین دین و مکتب برای بشریت معرفی و هرکس را که غیر از این دین و مکتب راهی را برگزیند زیان دیده معرفی می نماید.

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (سوره آل عمران-۸۵)

اگر واقعاً اندیشمندان علوم دینی از مکاتب دیگر به سر از اسلام، هدفشان رشد و تعالی بشر است نه منفعت طلبی باید از تعصب دست بردارند و به این دین کامل بپیوندند و اندیشه ها و افکار خود را در این اقیانوس بی کران الهی پرورش دهند تا بتوانند مسیر هدایت را به بشریت بیاموزند.

حال که شناختیم کامل ترین دین، دین اسلام است که از جانب خالق هستی به عنوان راه سعادت انسان معرفی گردیده و اگر انسان خواهان سعادت در سرای آخرت باشد باید بر اساس تعالیم این دین حرکت کند در مرحله بعد باید ذکر شود که این دین بدون مبلغ و هادی بی معنی است.

حال باید سوال کرد که بهترین هادیان این دین کدام اند؟ در درجه اول پیامبر بزرگوار اسلام که وظیفه رسالت را رابرعهدہ دارد به عنوان هادی و مبلغ دین مبین اسلام معرفی گردیده و اطاعت از او برهمگان فرض شده است و بعد از ایشان ائمه معصومین علیهم السلام به عنوان هادیان بالامتزاع بشر معرفی گردیده اند. و به راستی که اهل بیت عصمت و طهارت بزرگترین اندیشمندان و عالمان به دستورات و احکام اسلام اند و اطاعت از این بزرگواران با درجه عصمتی که دارند، موجب سعادت انسان و قرار گیری در مسیر هدایت خواهد شد.

از جمله امامان معصوم حضرت علی علیه السلام است که آوازه ی ایشان در تارک همه تاریخ پیچیده است. چرا که حتی اندیشمندان مسیحی را به تمجید از خود و داشته و عالمی را مسحور خرد ساخته است و این شخصیت بی بدیل با اثر گرانیهای خود تحت عنوان نهج البلاغه، اقیانوسی بی سران از علم و معرفت را در برابر همه جهانیان قرار داده است تا هر کس به قدر معرفت خود از آن نوش کند و بهره گیرد. در ادامه نظرات بعضی متفکران را درباره حضرت علی علیه السلام و نهج البلاغه می آوریم تا گواهی باشد بر صدق مدعا.

علی علیه السلام در آسان متفکران

دریای علم و دانش

فریسیان، از اندیشمندان مسیحی مذهب انگلیس، درباره جذبات خطبه های نهج البلاغه و سخنان حضرت علی علیه السلام می گوید: «اگر علی علیه السلام با آن خطیب بزرگ، در عصر ما، هم اکنون بر منبر مسجد کوفه یا می نهاد، می دید که مسجد کوفه با آن همه پهناوری، از سران و بزرگان اروپا موج می زد، می آمدند تا روح خود را از دریای سرریز دانش و علم او سیراب سازند».

نهج البلاغه، برادر قرآن

مستر کرنیکوی انگلیسی، استاد ادبیات در دانشگاه هندوستان، در مجلسی که استادان ادبیات و زبان های مختلف حضور داشتند، هنگامی که از وی درباره معجزه بودن قرآن پرسیده شد، چنین پاسخ داد: «قرآن برادر کوچکی دارد به نام نهج البلاغه، آیا کسی می

تواند مانند این برادر کوچک بیاورد، تا ما را مجال بحث از برادر بزرگ (یعنی قرآن) و امکان آوردن نظیر آن باشد؟».

سخنان لبریز از حقیقت

جرج جُرداق، نویسنده و ادیب معروف مسیحی و صاحب کتاب ارزشمند امام علی علیه السلام و صدای عدالت انسانی در مورد نهج البلاغه چنین می نویسد: «آیا در تاریخ مشرق زمین هیچ به سراغ نهج البلاغه رفته اید؟... نهج البلاغه ای که از فکر و خیال و عاطفه، آری به دست می دهد که تا انسان هست و تا خیال و عاطفه و اندیشه انسانی وجود دارد، با ذوق بدیع ادبی سر او پیوند ناگسستنی خواهد داشت.

سخنانی به هم پیوسته، هماهنگ، جوشان از درکی عمیق و بینشی ژرف، لبریز از شور واقعیت و گرمی حقیقت، و سرشار از اشتیاق تمام برای شناخت ماورای این حقیقت، سخنانی زیبا و نغز، که نباید روضوع و بیان، آن چنان در آن به هم آمیخته که تعبیر با مدلول و شکل با معنا یکره شده اند؛ هم چنانکه حرارت با آتش و نور با خورشید یکی هستند. بشر نیز در مقابل آن، چنان بی خودی است که در برابر سیلی خروشان، دریایی برموج، توفانی سرکش یا گردبادی تند تیز تارار گرفته است».

معدن بلاغت

دانشمند مسیحی، استاد امین نخله، در جواب شخصی که از وی درخواست کرده بود صد کلمه از کتاب نهج البلاغه را برای او انتخاب کند، چنین می گوید: «به خداسوگند نمی دانم چگونه از میان صدها کلمه گهربار، صد کلمه آن را انتخاب کنم. من از انتخاب یک کلمه آن هم عاجزم؛ زیرا این کار درست به این می ماند که اندیشه یارتری را از کنار دانه های دیگر بردارم. به هر حال این کار را انجام دادم، درحالی که مستم یاقوت های درخشنده را زیر و رو می کرد و چشمانم از پرتو نور آنها خیره می شد. نمی توانی باور کنی که به علت تحیر و سرگردانی که درانتخاب هر یک از این کلمه ها داشتم، با چه مشکلی این کلمات را از این معدن بلاغت بیرون آوردم. این صد کلمه را بگیر و متوجه باش که آنها، پرتوهایی از نور بلاغت و جلوه هایی از انوار فصاحت است».

درمان بیماری های روحی

دانشمند و ادیب مسیحی معروف لبنان، استاد امین نخله در سخنانی، کتاب ارزشمند نهج البلاغه را درمان بسیاری از دردهای روحی و روانی دانسته و چنین می گوید: «هرگاه کسی بخواهد بیماری نفس و روان خویش را درمان کند، باید به گفتار امام علی علیه السلام در نهج البلاغه روی آورد و راه و روش زندگی را از پرتوی این کتاب ارزشمند بیاموزد».

شناخت اندیشه بزرگ علی علیه السلام

بولس سلامه، شاعر و نویسنده معروف مسیحی لبنانی می گوید: «کتاب نهج البلاغه، اثر جاودانه ای است که انسان را به شناخت اندیشه بزرگ علی بن ابیطالب علیه السلام وادار می سازد و هیچ کتابی نیز قانع بر آن برتری ندارد».

باره ای از یک تنزیل

جرج جرداق، نویسنده و ادیب معروف مسیحی درباره جلوه های مختلف کتاب نهج البلاغه چنین می گوید: «نهج البلاغه، بیانی است که هر ساله و باره ای است از یک تنزیل، و پیوندی ناگسستنی با اصول ادب انسانی دارد. اوج می گیرد که درباره آن گفته اند: بیانی است فروتر از کلام خداوند و فراتر از گفتار بشری».

نهج البلاغه که بیان آن اگر برای انتقاد به کار برده شود عجزمند خروشان است؛ اگر تباهی و فساد را تهدید کند، همچون آتشفشانی سهمناک زبانی می کشد؛ اگر برای تفکر و اندیشه بخواند، حس و عقل را همراه می سازد؛ اگر در مقام پند و اندرز شد، مهر و عاطفه پدری را همگام با راستی و وفای انسانی در آن خواهیم یافت؛ و اگر ارزش و هستی و زیبایی های آفرینش و کمالات جهان هستی سخن بگویند، آنها را با مداد آفتاب به نور ستارگان در قلب می نگارد».

شگفتی از این همه عظمت!

مرحوم حجة الاسلام محمد محقق، نماینده حضرت آیت الله العظمی بروجردی، در کشور آلمان و مؤسس مسجد بزرگ مسلمانان در هامبورگ می گوید: به امر آیت الله العظمی بروجردی، کتاب نهج البلاغه را به یکی از دانشمندان بزرگ آلمان برای ترجمه به زبان

آلمانی دادم. او روزی نزد من آمد و گفت: «این چه کتابی است که هر چه در ترجمه آن پیش می روم، عظمت آن را بیشتر درک می کنم. به راستی کتاب عجیب و شگفتی است و من خود را در برابر آن بسیار کوچک می بینم».

گنجینه ارزشمند اسلام

آقای عبدالرحمان، مسئول جامعه اسلامی مجارستان می گوید: «در سال ۱۹۸۶م کارداری در سفارتخانه ایران کتاب نهج البلاغه را به من هدیه داد. کنجکاو بودم ببینم در نهج البلاغه به عنوان یک اثر و کتاب مذهب شیعه، چه چیزی نوشته شده است، هنگامی که آن را مطالعه کردم، یدم اثری فلسفی است و در آن حکمت هایی وجود دارد که گنجینه اسلام است. آنگاه اسلام را تاحدودی شناختم، اکنون هر گاه صحبتی می شود، شدیداً دفاع می کنم و شیعه را سنی در کار نیست و همه با هم برادرند. نهج البلاغه گنجینه ارزشمندی است که باید آن را حفظ و نگهداری کنیم؛ این اسلام است».

ستاره درخشان علم و ادب

بولس ستلامه، نویسنده و شاعر معروف مسیحی لبنانی می نویسد: «نهج البلاغه ستاره درخشان آسمان علم و ادب است که یک نویسنده برجسته، از شیوه نگارش او پیروی می کند، و یک دانشمند از نکات دقیق و علمی آن استفاده می نماید».^۱
اکنون که با عظمت نهج البلاغه آشنا شدیم بنده بر آن شدم که از این اقیانوس معرفت جرعه ای برگیرم و اشاراتی که در این کتاب ارزشمند در مورد قرآن کریم بیان گردیده است را جدا و به عنوان تحفه ای در دو جلد تقدیم جویدگان علم و دانش نمایم. امید است که مورد قبول ذات احدیت قرار گیرد و مولا علی علیه السلام در آن دنیا فیعیان گردد.
ان شاء الله.

حامد اسری

۲۵ رجب ۱۴۳۷ هـ ق مصادف با

۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۵ هـ ش

^۱ نهج البلاغه، مقالای پیرامون نهج البلاغه و گردآورنده آن، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۳.

محمدمهدی علمفی، سیمای نهج البلاغه، نشر غیث، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۶.

اکبر امینزاده، امام علی علیه السلام از نگاه اندیشمندان غیر شیعه، مؤسسه امام صادق علیه السلام، قم، چاپ اول، ۱۳۸۱.